

Bilimsel'e Giden Yoldaki Bilinç ve Arış II

Prof. Dr. Sadık Tural*

DUA

Beni, Türk ve Müslüman yaratan Allah'ı överim, ulularım; kulluğumdaki eksiklik ve hatâlarım için af dilerim... Bilirim ki, Allah, rahman, rahim ve gafurdur.

Beni, Müslüman Türklerin arasında, önce tabii bir atmosfer içinde "taklidi", sonra da "tahkiki" iman sahibi kılan Allah'a inandım, dayandım; bu yoldan ayrılmam inşaallah...

Allah'ım, sana inanan, sana dayanan, sana güvenen Türk kulların, evlerini, ibâdethânelerini halı ve kilimle süslerler... İman ve ibâdetlerinde samimi bu milletin, kalbindeki resimleri, tabiattan, vukuattan kendisine yansıyanları, dokunmuşun üstüne yeniden ve özel bir şekilde yansıtan Türk kızlarını, gelinlerini affet... Onların yaptıklarının güzelliğini anlamayanlar -bizden olsun olmasın- bir kenara, insaf, iz'an ve vicdan sahipleri biliyor ve inkâr etmiyor şu gerçeği:

Koyun, deve, keçi besleyen, onların yününden, tiftiğinden istifade eden milletlerin birincisi Türklerdir; çünkü, Türklerin evleri, halı, kilim, keçenin, hem dışını, hem içini örttüğü "üy" adı verilen özel bir yapıdır; kolayca kurulur, kolayca devşirilip toplanıp nakledilebilir. Böyle bir evin, işlevi bakımından da, estetik görünümü bakımından da, halı, kilim adlı dokuma ürünlerine, keçeye ihtiyacı vardır; bunu Türklerden daha çok kim anlayabilir?

Yüce Türk milletinin, masum fakat, mazlum Türk dünyasının halı, keçe ve kilimleriyle, hoş'u güzele, güzel'i ulvi'ye taşıma sevdasını nakışlayıp renklendirdiğini kim bilmez? *Cemal* sıfatı ile *bedü* sıfatı ile *âlim* sıfatı ile güzelin ve güzelliğin, hem sahibi, hem yaratıcısı, hem de koruyucusu olan Allah'ım, bu nakış ve renk sevdalısı milleti affet; akıl, güç, kudret sahibi kıl...

SAN'AT VE ZENAATA DÂİR

İnsan, çevresini düzenli, huzurlu ve zevkli kılmak, bu özellikleri taşıyan bir ortamda yaşamak istiyor. Tabiatı bazan bozması, bazan tekrar düzenlemesi bundandır.

İnsan, dağ başlarındaki hürriyeti ve gönlü ile aklı arasındaki TABİÎ âhengi, yerleşim yeri (köy, kasaba, şehir, büyük şehir)ndeki evine/üyüne taşımak istiyor. Tabiatı bazan bozması, bazan düzenlemeye kalkması bundan olsa gerek...

İnsan, insan dışında kalan varlıklardaki TABİÎ renkleri, benzeşenler ve hattâ benzeşmeyenler arasındaki TABİÎ âhengi görüp, sırlarını çözmeye, kavramaya çalışıyor. Tabiatın bütünlüğünü zaman zaman bozması, bazan yeniden düzenlemek arzusu ve gayreti göstermesi bundandır, galiba...

İnsan, hoş'un, güzelin, ulvinin, kolaylık sağlayanın, rahatlatanın, huzur verenin ve yaradana ait sırları açanın peşinde olmak istiyor. TABİÎ olana hayranlık, kıskançlık ve hattâ haset duyması -çocuğu da olsa - bundan olsa gerek...

Sanat, hoş'luk, güzel'lik, ulvi'lik; zenaat, bu üç özelliğe kolaylık sağlayıcılık, rahatlık vericilik, koruyuculuk niteliklerini eklemek suretiyle TABİÎ olmayan yeni objeler yaratmaya yönelik faaliyetlerdir. İnsan, Hâlik'in karşısında cüz'î bir idâre sahibi olmaya teşekkür mü, yoksa isyana giden yol mu belli olmayan bir inat ve gayretle yeni objeler ortaya koyuyor.

İnsan, TABİÎ olan varlıklardan sevgi, şefkat, merhamet, ilgi, aşk, nefret, koruma veya sahip olma gibi bir takım uyarımlar alarak heyecanlanıyor. Bazı insanlar bu heyecan uyandıran durumlara ait uyarıcı duyguları, başkalarıyla da paylaşmak istiyor; paylaşmak isteyenler, o objeyi veya durumu olduğu gibi anlatmak yerine, yeni

* Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezi Başkanı.

* President, Atatürk Culture Center.

bir bütünlük hâline dönüştürmeyi başarıyorlar. Bu yeni bütünlükler, gerçekler dünyasından alınmış uyarımlar ve izlenimler olmakla beraber, ortak gerçek değil, gerçeğimsi (fictiv) kompozisyonlardır. Bu gerçeğimsiliği elde etmek için, gerçekler dünyasından alınanlar içinden seçmeler, ayıklamalar, eklemeler, değiştirmeler ve soyutlamalara başvuruluyor. Soyutlama, kullanılan temel malzemenin imkânlarına/imkânsızlıklarına göre az çok değişiyor. Mimari ve plastik sanatlar soyutlamada sanatçıyı sınırlarken, şiir ve musiki daha çok serbesti tanıyor.

Sanatçı, soylu duyarlıklara ve yaratma heyecanına sahip, duyum ve izlenimlerini özel bir bütünlük aracılığıyla paylaşmak isteyen kişidir. Sanatçılar, kurdukları gerçeğimsi kompozisyonlar aracılığıyla, tabiatı, diğer insanları ve Allah konusundaki heyecanlarını, başkalarıyla paylaşıyorlar. İşte bu paylaşmaya aracılık eden obje, günlük hayat bakımından bir işlev taşıyorsa, amacı sadece hoş'luğa, güzelliğe ve ulviliğe dayalı heyecanlar uyandırmaksa, san'at adını alıyor.¹

İnsan, içinde yaşadığı TABİİ ve SOSYAL-KÜLTÜREL ÇEVREYİ az çok soyutlayarak, yeni heyecanlar duyurmak istiyorsa; içinde yaşamaya mahkûm olduğu hayat alanından aldığı olumlu ve olumsuz uyarımlara karşı örtülü bir tepki vermek niyetini taşıyorsa, bu istek ve niyetini başkalarını da etkileyecek bir objeye dönüş-türmelidir. İnsan'ın tabiatından aldığı uyarımlarla, dönüştürdüğü obje, belirgin bir fayda da sağlıyorsa zenaat, sağlamıyorsa, san'attır.

San'at, insanın insana; insanın, tabiata ve yaradanına, niçin, nasıl, ne kadar yaklaştığıyla ilgili göstergeleri, bazan objeleştirerek mekâna taşıma, bazan mekânlaştırma yoluyla kurulan yüksek bir haberleşme dünyasıdır.

Aslında hoş'luk da, güzellik de, mutlak ve başka özelliklerden bağımsız olarak bir objede bulunmaz; kaldı ki, insanın ruhi hayatında da, hoş'luk ve güzellik kavramına bağlı heyecanlar, bir obje veya duruma bağlı olarak ve kurabildikleri ilişki sırasında ortaya çıkarlar. Bu ilişkilerin doğması ise, mutlak fayda değilse bile, iyilik, zararsızlık, yararlılık kendimizdeki maddî veya manevî ihtiyacı karşılayıcılık v.b. gibi özelliklere bağlıdır. Her sanat eserinde, sanata bağlı heyecanlar ile işleve bağlı heyecanların ayrıştırılması oldukça güç bir iştir. Her sanat eseri az çok zenaatkârlık istediği halde, zenaatkârlık, sanata, estetiğe dayalı heyecanları bir amaç ve aslı unsur saymamaktadır.

Türk sanatı, fayda unsurunu da içinde - az çok - taşıyan orijinal bir estetik dünyadır.

HALI VE KİLİMDE SAHİPSİZ YANIŞLAR VE YİRMİBİRİNCİ YÜZYILDA UYANIŞLAR

Ashâb-ı Kehf (Mağara arkadaşları) sadece Kur'an'daki bir süre değil; bazan Türk dünyasını bir mağara, bizleri de yedi uyurlar gibi düşündüğüm oluyor; Allah'ım bizi uyandır, ne olur! Bizim bilinçlenmiş varlığımızın gücünü ve sorumluluğunu hem yaradılışımızın bir gereği olarak Sana, hem de atalarımıza göstermeye vesileler de yarat.

Sanat dünyasında biz varız. Biz, dünyanın çeşitli coğrafyasına dağılmış 220-250 milyon nüfuslu Türkler, estetik ihtiyaçlarını karşılayan bir sanat dünyasına sahibiz. Mimarimiz, ev/üy, müzik ve edebiyatımız ile seyirlik sanatlarımız yanında, el sanatlarımızdan; çini-keramik, minyatür, maden, halı-kilim-cicim-keçe, işleme ve heykel-kabartma sanatlarımız da, yeterince araştırılmamakla beraber, zengin ve orijinal bir dünyadır. Türkler, milletler ailesi içinde sanatlarıyla da vardır.

Var olmak başka, varlığının bilincinde olmak başkadır.

İdeolojinin, günlük politikanın ve bilgisizliğin örttüğü, karanlıkta bıraktığı meselelere sahip çıktıkça, fitne ve felâket tellallarına rağmen, varlığımızın şuurunda oldukça, varlığımızı BAŞKALARI da kabul eder.

Müziğimiz, Araplara; kilim ve keçe değilse de halmız, başka kültürlere aitmiş gibi gösterilirken duyarsız kalmak, hem çirkin, hem ayıp, hem günah, hem de gülünçtür. Karagöze, Nasreddin Hoca'ya sahip çıkmaya kalkan başka milletlere cevap vermemek, cahillikten doğuyorsa ayıp ve günah, bilgimize rağmen şuuruzluktan doğuyorsa hem çirkin, hem gülünçtür.

Edebi eserlerimizin değerlendirilmesi ve tanıtılmasında, sahne ve perde dünyamızın zenginleştirilmesi konusundaki duyarsızlığımızın cezâsını, gelecek nesillerin kimlik bunalımına düşmesi olarak çekmez miyiz?

Halk danslarımıza, yemek kültürümüze ait zenginliklere başımıza ne gelirse sahip çıkarız?

Merhum Bahaeddin Ögel, dokuz ciltlik *Türk Kültür Tarihine Giriş* adlı eserinde şuurlu var olmanın, başarılı bir örneğini verdi; yenileri gelmeyecek mi?

Yetişmekte olan çocuklar ve gençler, Türk'e ait sanatları bilmez, tanımaz, zevk almaz, korumaz ve yaşatmazsa, "*Gençliğe Hitabe*" nin muhatabı kim olacak?

İsmail Hakkı Baltacıoğlu elli yıldan fazla bir zaman önce estetik niyet taşıyanlara ağırlık vererek, uyandırıcı yazılar yazıp kitaplaştırdı: *Türk'e Doğru...* Bu kitabı okumayanlara deriz ki, ufkumuzda bir milli duyarlılık meş'alesi istiyorsanız *Türk'e Doğru*'nun çığlıklarına kulak veriniz.

Türk tefekkürü, Türk'ün duyarlığı ve yaratma gücü, Türk'ün hayata, tabiata ve Allah'a yaklaşış ve bütünleşiş arzusu konusunda, yeterince çalışma yapılmazsa, kültür erozyonu, kültür bunalımına dönüşmez mi? Kendine, kültürel değerlerine karşı ilgisiz, sevgisiz, saygısız, şefkâtsiz ve merhametsiz olan insanlar, maddiyatı ve marjinaliteyi hayatın esasları sanmaz mı?

Bu konuda rahmetli Atatürk'ümüzün söylediklerini hatırlatmak ihtiyacı duyuyorum: "*Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvelâ bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen, bütün efal ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki millî benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır.*"

1. Sadık TURAL "Estetik Duyarlılık Konusunda Kavramlaştırma Denemesi", *Erdem* (Aydın Sayılı Özel Sayısı III), cilt 9, sayı 27, s. 1255-1267, Ankara 1996.

Çinli, İranlı, Ermeni ve hatta Rum, Türklere ait değerlere, ya açıkça, ya örtülü biçimde düşmanlık ettiği gibi, bir kısmına da sahip çıkmaya kalktı. Düşmanlarınızın sizinle ilgili taktik ve strateji geliştirmeleri, hem hakları, hem de vazifeleridir.

Düşmana yalvarmayacak ve onun merhametine sığınmayacak isek; geliştirdiği taktik ve stratejilere cevap nitelikli açık ve örtülü çalışmalar yapamayacak isek, sonuca razı olmalıyız: Bizi devletler mezarlığına, bizi kültürler mezarlığına göndermek isteyenlerin taktik ve stratejilerine karşı, tarihî, sosyolojik, psikolojik ve estetik haklıklarımızın ortaya konulması, politik ve akademik çevrelerin namusları ölçüsünde, haysiyetleri ölçüğünde, şerefleri seviyesinde yaptıkları ve yapacakları türden işlerle doğru orantılıdır.

Bu cümleden olmak üzere, gerek Türkiye'de, gerekse Türk Cumhuriyetleri ile topluluklarında orijinal ve milli bir dünya olan Türk Halı ve Kilimini, dünyanın tanıdığı "Türk düğümü"nü yok farz eden insanlar karşısında bir duyarlılık, bir milli uyanıklık örneği olması için *ARİŞ'*ı çıkardık. Türklere halının hikâye edici gücünü anlamamız için bu sayıda yer alan *Kazak Masalı'*nı okumalısınız.

"Haç Motifli Halı" da dedikleri ikonografik anlamını son Türkmenistan seyahâtinde öğrendiğimi sandığım bir halı tipi var: Halıların işlevlerine bağlı olarak üzerindeki motifler değişiyor. "Sekiz goç" (!?) denilen boynuzlu halı veya "Sekiz goç göllü halı" (!?) adı verilen halıların yaklaşık bin yıl öncesine ait Kurgan (Korugan) dediğimiz özel ve büyük Türk mezarlarının içine konulan halı tipinde bulunan nakış, motif olduğunu öğrendim.² "Sekiz goçak" Anadolu'da Türkmen'in kendini ifadeye ısrarlı olduğu eski "im"lerden biridir.

Kun, Kuman, Kıpçak ile Peçenek ve Uzlar M. Ö. III. yüzyıl ile M. S. VII. yüzyıl arasında 1000 yıllık bir zaman içinde Hazar'ın ve Kafkasların kuzeyinden Rusya'yı bugünkü Ukrayna'yı aşarak Doğu Avrupa'ya ulaşmışlardır; geçtikleri yerlerde, yerleşmeler olsa da, daha Batı'ya akan Türklerin mukaddes ongunlarından birisi, bugün bilmediğimiz bir dağ keçisi, bugün tanımadığımız bir dağ tekesi, bugün unuttuğumuz bir yayla koçu idi. Döğüşkenlik (?) bağımsızlık (?) yiğitlik ifadesi olan bu koç/keçi boynuzlarının sekizini biraraya getirerek gamalı haça benzeyen şekle dönüştürmüş olan Türkler, ölüm ânında mezarın içine sadece bu mukaddes motifli halıyla beraber bir cesedi koyuyorlardı.

2. Çocukluğumda cenaze çıkan ev, ekonomik durumu iyi sayılıyorsa, temiz ve hattâ kullanılmamış bir halıyı tabutun üstüne attırır, mezarlıktan dönüştü de o hâlî camiye veya imama bırakırır.

Bu yazı tashih için önüme geldiğinde resmi ziyarette bulunan Kırgızistan'ın Ankara Büyükelçiliğinde görevli Doç. Dr. Bahtgül Kalambekova Hanım, metinle ilgilenip, okutup dinleyince şunları söyledi: "Ben 97 yaşında ölen büyükannemin yanında büyüdüm. O'nun iki halısı (biz gilem diyoruz) vardı; birisi tabutun üstüne (bizde tabutun üstü ve yanları yoktur, taşıma kolları olan bir düz araçtır) ölünün altına, diğeri ölünün üzerine konulacak olan iki halısı, hiç kullanılmamış olarak dururdu; tabii, kefeni ve zor bulunan sabun da halının yanında... Her insan bu türden bir hazırlık yapar... Bu iki gilem (halı) camiye veya mollaya kalır, tekrar ölü evine girmez."

Cesedin yanına da kılıcını kalkanını ve zırhını.

Ceset, kılıç, kalkan, zırh ve halı.. öbür dünyaya geçerken tekrar bütünleşen beş Türk unsurunun adlarıdır. Bu halıların üstlerindeki yanış/nakış örnekleri anlamları bakımından birleşilebilen ölçüler ve adlandırmalarla aydınlanmış değildir. Nedense Türk araştırmacılar ikonografi demekten çok hoşlanırlar; ben YANIŞBİLİM veya NAKIŞBİLİM denmesinden yanayım. Türk Halısının Yanışbilim açısından araştırılması, değerlendirilmesi herhalde başka bir millete ihâle edilecek türden bir iş değildir.

Bir başka şey daha söylemek ihtiyacı duyuyorum: Halı, kilim gibi estetik duyarlılık ile milli duyarlılığı bütünleştiren unsurları (yemek, ev yapımı, törenler vb. bazı etnografik unsurları da buna ilâve edebilirsiniz.) coğrafyaya göre değil, Türk boylarına göre incelemek daha doğru olur. Türkiye Türkleri veya Anadolu Halıları değil, Gördes Halıları değil, Kayseri Halıları değil, hele hele Holbein ya da Lotto halıları hiç değil... Bu türden adlandırmalar da, incelemeler de doğru değil... Kayı, Bügdüz Halıları, Avşar Halıları, Teke Halıları, Bayat Halıları, Yomud Halıları, Beydili Halıları ve benzeri türünden adlandırmalara ve incelemelere ihtiyaç var. Kıpçak-Kuman sahası için de böyle...

Ben, güzelin ve güzelliğin Türk kızlarının göğnü nasıl yansıdığını ve oradan nasıl halı ve kilime dönüştüğünü düşünmenin sevdasıyla yaşayanlardanım. Amatör olarak kalmanın tadı, heyecanı, sevdası gönlümde büyüye büyüye yaşadığı için, benlik ve kimlik göstergesi olan her unsurumuza koşmaktan yorulmayı, bilimsel olmaktan çok, bilinç ifadesidir. Bunun bilimini yapanlar ise, artık, Rum ve Ermeni yayıncıların taktik ve stratejilerine bazı metodik ve akademik çalışmaları ile cevap vermeli, araştırmalarını, kitaplara ve dergilere dönüştürmelidirler.

ARİŞ'İN İKİNCİ SAYISI

Yeni bir yayın çıktığında kimisi alkışlar, kimisi küçümser, kimisi destek, kimisi köstek olur kapalı kaplar ardında.

*Arış'*ın birinci sayısının ardından aldığımız övgüleri de, anlamlı ve yapıcı eleştirileri de geçiyorum. İkinci sayıda neler var onlara birer cümle ile temas etmek isterim.

Bu sayıda *Aslanapa Hoca'*nın Türk Halısı ile ilgili tarihlendirmeyi 13. yüzyıla indiren bir örnekten başlayarak, dokuma sanatlarımızdaki eskiliğin ve estetik yetkinliğin Türklerin hakkı olduğunun ifadesi olan bir yazısını bulacaksınız.

*Bekir Deniz'*in bir alanı esas alıp, halı'yı *dokumada kullanılan araçlar*, dokuma *tekniki*, boyanın elde edilişi ve *boyama işlemi*, *nakış ve kompozisyon özellikleri* ve nihayet *işlev* bakımından gözden geçiren gerçekten değerli yazısını yayınlıyoruz.

*Recep Karadağ'*ın makalesi, halı ve kilimlerimizde kullandığımız boyayıcı ot, kök, böcek, çiçek gibi tabii boyaların hangi renkleri nasıl elde ettiklerini işaret eden çok değerli bir yazıdır.

TEŞEKKÜRLER

Teşekkür etmem gerekenler var: Onların bir kısmı toprağın altında, bir kısmı yaşamakta olan Çin'den Adriyatik Denizi'ne kadar, milyonlarca halı dokuyanlardır. Türk kızlarının el emeği göz nuru olarak ortaya çıkan halı, kilim, şırdak, kiyiz, palas ve sumakları emeği sömürmeden toplayıp, pazarlayanlara da teşekkür etmeliyiz. Namuslu ve şuurlu tüccara kazandığı para heleldir.

Arış'a reklam arayan, bulan veya veren insaf, iz'an ve vicdan sahiplerine de teşekkürler ediyorum. Ne yazık ki, bu alanda bir şuursuzluk var; şuursuzluk gösteren tüccarlarla ilgili bir sitem yazısı yazmayı düşünüyorum; teşekkür bölümünde teşekkürü haketmeyenlere de sitem yazmak varmış, kadere bakınız.

Tabii *Orhan Çıtanak'a*, *Şebnem*, *Serap*, *Azize* ve *Erol* ile *İmran Baba'ya* tekrar teşekkürler ediyorum. Geçen sayıda ben dergiyi oluşturan arkadaşlarıma bir bir teşekkür ederken bir ismi unuttum: Patron gibi görünmesine rağmen -patron olmaya çalışmasına rağmen demeliydim-böyle bir sonucu alma konusunda canavarlaşmayanlardan olduğunu anladığım zarif *Yasemin Conker* Hanımefendi'ye alenen ve hararetle teşekkürler ediyorum.

Şebnem'in çok hoşuna gitti, "kervan hareket etmiştir" sözüm. Bu sefer de şöyle söyleyeyim: *Arış*, develerin, katırların, atların ve eşeklerin üstünde, birbirine gülümsüye gülümseye giden halılar, kilimler, sumaklarla süslü bir yürük göçüdür. Göç gide gide düzeler, göçümüzle ilgili hem iyi dileklere, hem de yardımlara alenen teşekkürler. ❀

Summary

The President of Atatürk Cultural Center Dr. Sadık Tural starts his article named "Conscious on the Road to Scientific Nation" with "Prayer". Here, the fondness of Turks of kilims has been expressed together with Sadık Tural's warm feelings for the weavers. Under the first subtitle "About Art and Handicraft", the words art and handicraft are identified in conceptual and terminological aspects, while emphasizing that Turkish Art is an *Original World of Esthetics* bearing, more or less, also the idea of functionality. In the part "XXIst Century Awakenings in Carpet and Kilim", the great respect of Turks for other cultures is stated emphasizing their consciousness of their own existence and the place and the importance of carpet in the Turkish world are mentioned.

Dr. Tural also highlights the contribution of the Turks, who raised goats, sheep and camels, built tent-like houses called "üy", furnished and covered both insides and outsides of the "üy"s with kilims and carpets, to the formation of this functional and esthetic object.

In the last part of his article, Dr. Tural reviews all the articles included in the second issue of *Arış*, and express his gratitude for all the contributors. Mentioning that the Third Issue will be published in November, Dr. Tural is inviting for articles and news related to carpet, kilim and embroidery arts. ❀

Türkmenistan Halı Bayramı'ndan
(Serap Leloğlu-Ünal'ın
Koleksiyonundan alınmıştır.)

From Carpet Festival in Turkmenistan
(Taken from Serap Leloğlu-Ünal's
Collection.)

Rasim Efendi'nin "Bakü Müzelerindeki Dört Mevsim Halıları" başlıklı yazısı Anadolu'daki paralelleri olup olmayacaklarını düşündüren orjinal bir yazıdır.

"Anahtar Delikli Seccadeler Üzerine İkonografik Bir Deneme" başlıklı yazı, Kurumumuz uzmanı ve dergimizin kurul üyesi Erol Kalender tarafından kaleme alındı. Bana getirdiği yazısı doğrusu orijinal bir yorum idi. *Kur'an*'da *Fâtiha* ve *Fetih* sûrelerinde aklımızın, kalbimizin ve "öte"de var olanın dünyasına girebilmek, başka kalblere ve kafalara girmek de dahil bir özel miftah (açar, açgıç, anahtar) ihtiyacı duyuruluyor. O özel anahtar, yaratının davetine evet demekle başlayan çok özel bir çağrı, duyum ve uyum sistemidir. Kalender, bu konunun etrafından başarı ile geçiyor.

Giyim, şehirleşme ile beraber gelişip, çeşitlenen; sosyal statü ve rol göstergelerinden birisidir. Gerek biçimi, gerek rengi, gerekse üstüne konulan nakışları, kişinin toplum içindeki yerini gösterir. İşleyen bilgi, görgü ve zevkini ilave etmesi ile birlikte, padişah, sadrazam, şeyhülislâm ve vezirlere ait kaftanlarla, müderris, kadı, yeniçeri ağası, şeyh gibi kimselerin kaftanları, üzerindeki motifler, kullanılan renkler bakımından birbirinden ayrı olurdu. Bibliyografya açısından *Çirakman*'ın daha zenginleştirebileceği yeni yazılar göndereceğine inanıyorum.

Her sayıda biz bir mülâkat (röportaj) yayınlıyoruz ve buna "söyleşi" adını veriyoruz. Bir önceki sayımızda Devlet Bakanımız Sayın *İşlay Saygın*'la benim tarafımdan yapılmış bir mülâkat vardı. Bu sayıda da Serap Leloğlu-Ünal'ın Türkmenhalıbirleşik Bakanı *Oğulnabat Meredova* ile yapılmış söyleşisini yayınlıyoruz.

Türk Halı ve Kilim Bibliyografyası'nın ikinci kısmı makale nitelikli çalışmalardan oluşuyor.

Benim çok duygulandığım ve karımdasım *Karlıgaş Kadaşeva* tarafından gönderilen "Sumağın Sırrı" adlı efsane, doğrusu bir çok araştırmacıda büyük ufuklar açacağına inandığım bir metindir. İnşallah bu yazının Türklerin halı ile ilgili işleme ve estetiği konulu araştırmalarda zenginleştirici bir anlamı olur.

Yetik Ozan büyük bir şiir ustası idi. Onun Türk Dokuma Sanatlarının arkasındaki dünyayı hisseden kalbi, bir güzel şiire dönüşmüştü. Bu türden şiirleri biliyorsanız, lütfen bize ulaştırın.

Kitap tanıtımların ikicisini bu sayıda Azize Aktaş-Yasa yapıyor. Hocaların hocası *Oktay Hoca*'nın kitabını tekrar dikkatlere sunuyor. *Arış*'ın baskısı tamamlanırken Devlet Bakanımız Sayın *İşlay Saygın*'ın Kilimciliğimize ait bir güzel katkısıyla karşılaştık; *Hakkari Kilimleri* adlı nefis baskılı katalog çalışması bizi duygulandırdı. Şebnem Hanım 3. Sayıda bu eseri tanıtacak...

Haberler kısmında biri yurtdışına, biri ülkemize ait iki faaliyete yer verildi: Türkmenistan Halı Bayramı ile Bir Sergi ve Fuarın Ardından (Şırnak El Sanatları Sergisi ve Yazlık'97 Dekorasyon Fuarı).

Türk Halıcılığımızın gerek üreticiler, gerek iç pazarda

gerekse dışarda pazarlayıcılar açısından ciddi sıkıntıları olduğu bilinmektedir. Bir kısmı bilgisizlikten, bir kısmı beceriksizlikten, bir kısmı dışarıdaki dünyanın elele vermesinden doğan ve eğer biz elele verirsek çoğunun halledilebileceğine inandığım bu sıkıntıların âlenen konuşulması, tartışılıp, çözüm üretilmek üzere kamuoyuna maledilmesi *Arış*'m vazifelerindedir. Kaldı ki, Türk Devleti'nin bu konudaki, yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlara dağılmış maddî gücü ve insan gücü, güçbirliği ve kese birliğini sağlayarak hedefe yöneltile, daha doğru sonuçlar alınabilir. Kurumumuz yayınlarından *Halı ve Kilim Kongremizin Bildiriler* kitabında da bu konuya yer vermiştik. Bu sayıda Uzman Emine Aslan tarafından hazırlanıp dergimize gönderilen dikkatimizi çeken bir rapor var. Gönlümüz bu türden ciddi çalışmalarını görmek ister, dergimizde de yayınlamaya hazırız.

İkinci sayımız bir dua ile başladı ve yaptıklarımızın tanıtımı ile tamamlansın.

Gelelim 3. sayının şarkısına: 3. sayıda (alfabetik sıra ile) Oktay Aslanapa, Beyhan Karamağaralı, Önder Küçükerman ve Nazan Ölçer'in yazıları yanında dört ilgi çekeceğine inandığımız yeni bölüm var.

1. Valilere gönderdiğimiz mektup,

2. Rektörlere gönderttiğim mektupların cevabını bekliyoruz.

Türk halı, kilim üretimi, üreticinin dertleri, meseleri ve hâl çareleri için düşünmüş olanlar ile akademik tavrılı, niyetli çalışmalar ortaya çıkacak, yayınlayacağız.

3. sayıdan başlayarak sekiz sayfadan az, onaltı sayfadan fazla olmamak üzere Türk Halı Dünyası adıyla yarı bağımsız bir bölüm açıyoruz: İlki Türkmenistan'a ait olacak; sonra, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tataristan, İran Azerbaycanı, Afganistan, Irak Türklüğü, Kıbrıs, Gagavuz Yeri, Makedonya ve Kırım olmak üzere Türk halı ve kilimine ayrılan bu bölümleri uzman arkadaşlar ilgili yerlerle gerekli temasları yaparak hazırlayacaklar.

3. sayıda ilk kısmını koyacağımız C. Muradova'nın hazırlayıp yayınladığı (Aşkabat 1967) *Halıcılık ve El İşlemelerinin Sözlüğü* adlı eseri beş bölüm halinde yayınlayacağız. Bunun Türkiye Türkçesine aktarılmasını ben üzerime aldım. Diğer taraftan Moskova'nın meşhur fakat hiç bir yerde bulunmayan kitabı, fotokopi ile de olsa elimde. Oradan herkesi şaşırtacak bir bölümü tefrika etmeyi düşünüyorum.

Şebnem, Serap, Azize Hanımlar ile Erol Bey'in teklifleri ve benim benimsemem sonucunda, üçüncü sayıdan itibaren Türk Seramik ve Çiniciliği, Türk Minyatürü, Türk Maden Sanatı, Türk Ahşap Sanatı, Kitap ve Cilt Sanatları, Cam ve Deri İşlemeciliği Sanatları konularında her sayıda birine ayrılmış yazı bulunacaktır. Bu *Tadımlık* bölüm, Sayın Uğur Derman'ın "Türk Hat Sanatı: İncelikleri ve Bedii Değeri" başlıklı bir yazısı ile başlıyor. Üçüncü sayı Kasım'da elinizde olacak...